

הדף היומי בהלכה

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן פולטית לחינוך
עידוד לימוד התורה

יום רביעי ט"ו באדר א' תשע"ו

הלכות תפילה סימן צב עמוד 250

ב'דף היומי בהלכה' הנלמד היום נעסוק בנושא:

מדוע נדחה איסור 'בל תשקצו' מפני כבוד הבריות? • איזה איסור נדחה מפני איסור 'בל תשקצו'? • וגם: מה דינו של הנצרך לנקביו בין גאולה לתפילה?

מדוע נדחה איסור 'בל תשקצו' מפני כבוד הבריות?

איסור לאדם 'להשהות את נקביו', דהיינו להתמהמה בעשיית צרכיו בעת שנצרך לכך, דהיינו שנדחק לנקביו, אולם אין איסור להתמהמה בעת התעוררות תחושת הצורך. איסור זה הוא מדרבנן - והסמיכוהו על הכתוב: "אל תשקצו את נפשתיכם" - ולפיכך הוא נדחה מפני כבוד הבריות, ולכן, לדוגמה, לדרשן שעלה אל הבמה לדרוש בדברי תורה - להתחיל את הדרשה אף בשעה שנצרך מאד לנקביו, וכל שכן כשכבר החל בדרשה. וענין זה של כבוד הבריות נמדד לפי טבע הבושה של כל אדם ואדם. [סעיף ב, ס"ק ז'ו, וביה"ל ד"ה היה; ביאורים ומוספים דרשו, 10, וראה שם, 11]

איזה איסור נדחה מפני איסור 'בל תשקצו'?

מי שהוצרך לנקביו בשעת תפילת העמידה - יש אומרים שבאופן שעובר על איסור 'בל תשקצו' (ראה לעיל), אף אם מסוגל להמתין עד סוף התפילה, מוטב שיפסיק; ויש אומרים שבאופן זה רשאי לעשות כרצונו - להפסיק או להמשיך; ויש אומרים שלא יפסיק. ואם אינו מסוגל להמתין עד לסוף התפילה - עליו להפסיק את תפילתו לכל הדעות. ואם בדרכו לבית הכסא יצטרך לעבור בתוך ארבע אמות לפני מתפללים אחרים - יעבור לפניהם, כיון שאיסור בל תשקצו דוחה את איסור 'עובר לפני המתפלל'. [סעיף ב'ו, ס"ק יא-יב; ביאורים ומוספים דרשו, 19]

מה דינו של הנצרך לנקביו בין גאולה לתפילה?

הנצרך לנקביו בשעת פסוקי דזמרה - באופן שאין בו איסור 'בל תשקצו' (ראה לעיל), רשאי להמתין עד לאחר 'שתבח', אולם איסור לו להמשיך ולענות ל'ברכו' ולברך ברכות קריאת שמע. ועד 'שתבח' רשאי לברך 'אשר יצר'. ובשעת קריאת שמע וברכותיה - רשאי להפסיק באמצע ה'פרק' (ראה סימן סו, סעיף ה), ומוטב שיפסיק בין הפרקים. אך לא יפסיק 'בין גאל ישראל' לתפילת העמידה; ובכל מקרה יברך 'אשר יצר' רק לאחר התפילה. ואם נצרך בין גאולה לתפילה - יפסיק שם. [סעיף ב, ס"ק ט, וביה"ל ד"ה אבל; ביאורים ומוספים דרשו, 15-17]

אתמול למדנו

- העומד להתפלל את תפילת העמידה, עליו לבדוק תחילה אם הוא נצרך לנקביו, לגדולים או לקטנים.
- הנצרך לנקביו איסור בתפילת העמידה. ואם עבר והתפלל - במידה שבתחילת התפילה היה מסוגל להמתין במשך הליכה של שבעים ושתיים דקות ללא עשיית צרכיו, יצא ידי חובתו; ושיעור המתנה זה מכוּנה 'שיעור הילוך פרסה'.
- הנצרך לנקביו במידה שאינו מסוגל להמתין עד 'שיעור הילוך פרסה' (ראה לעיל), איסור להתחיל לעסוק בדברי קדושה, דהיינו קריאת שמע, ברכות ודברי תורה.

מחר נלמד

- מהו הנקיון הנדרש לידיים לפני אמירת ברכה או לימוד תורה?
- מה הדין כשיש 'הפסקת מים' ולא ניתן לנקות את הידיים לתפילה?
- האם צריך ליטול ידיים לפני תפילת מוסף?